

FOLIA COMENIANA

Вісник
польсько-української
науково-дослідницької
лабораторії психодидактики
імені Яна Амоса Коменського

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції
10–11 жовтня 2019 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ДИДАКТИКИ
ВІДДІЛ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ ІМЕНІ О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ГРОДНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНКИ КУПАЛИ (БІЛОРУСЬ)
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА ІМЕНІ ПРОФЕСОРА СТАНІСЛАВА ТАРНОВСЬКОГО
У М. ТАРНОБЖЕГ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. АБАЯ (КАЗАХСТАН)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРΟΣЛИХ (ЛИТВА)
УНІВЕРСИТЕТ САСКАТЧЕВАНА (КАНАДА)

FOLIA COMENIANA

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали II'їтої Міжнародної науково-практичної конференції
10–11 жовтня 2019 року**

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна – д. пед. н., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васьківська Галина – д. пед. н., професор, зав. відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

Велскон Войцех – д. соціолог. н., проректор з організації навчання та якості освіти Вищої школи бізнесу і наук про здоров'я в Лодзі.

Демченко Ірина – д. пед. н., проф., декан факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Івлєва Надія – к. пед. н., доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая.

Коберник Олександр – д. пед. н., проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кочетова Наталія – к. ф.-м. н., декан факультету початкової освіти Самарського державного соціально-педагогічного університету.

Кравченко Оксана – д. пед. н., доц., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Лякішева Анна – д. пед. н., проф., декан Педагогічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Миксичук Лариса – к. пед. н., доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна

Сергієнко Світлана – к. пед. н., доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

Тарнишев Віктор – д. пед. н., проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купалы»

Тарнишев Тарас – к. пед. н., доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Іваниця – д. пед. н., проф., заступник кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

Лякішова Ольга – к. филол. н., доц. кафедри філології та методики початкової освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ПІДПИСНИЙ РЕДАКТОР:

Івонна Вікторія – керівник кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рецензовано збірник згідно з рішенням факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 3 від 04.10.2019 р.) та факультету дошкільної та спеціальної освіти (протокол № 3 від 10.10.2019 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ №19704 – 9504Р від 21.12.2012 р.

М 74 МОДЕРНИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ: Матеріали П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції, м. Умань, 11–12 жовтня 2019 року // FOLIA COMENIANA: Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодідактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Осадченко І. І. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 272 с.

До збірника увійшли матеріали П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямкам роботи конференції: психодідактика; історичні та порівняльні аспекти модернізації освітнього середовища у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти; методологія модернізації освітнього середовища; особливості сучасного виховного середовища у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти; сучасні підходи до модернізації професійної підготовки та перепідготовки; дидактичне та психологічне забезпечення модернізації освітнього середовища у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти тощо.

ЗМІСТ

<i>Авраменко Оксана.</i> Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до супроводу соціалізації дошкільників в умовах ЗДО.....	9
<i>Андрусенко Ірина.</i> Засоби реалізації інтегрованого підходу у формуванні екологічної грамотності учнів початкових класів.....	11
<i>Андрусик Олена.</i> Психолого-педагогічні умови формування вчинкового потенціалу особистості учня.....	14
<i>Байдюк Любов.</i> Умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов у контексті модернізації освітнього середовища.....	16
<i>Балан Інна, Перепелюк Тетяна.</i> Соціалізація юнацтва у мережі інтернет	19
<i>Барановська Олена.</i> Сучасні тенденції реалізації педагогічних технологій профільного навчання за філологічним спрямуванням: психодидактичні аспекти.....	21
<i>Бібік Надія.</i> Дидактичні вимоги до компетентісно орієнтованого уроку / заняття	24
<i>Васьківська Галина.</i> Психодидактичний аспект реалізації рефлексійно-пізнавальної технології засобами метакурсу «Людинознавство».....	29
<i>Васьківська Олена.</i> Уміння діалогічного мовлення як важливий чинник професійної підготовки студентів.....	31
<i>Вахоцька Ірина.</i> Модернізація змісту позашкільної освіти.....	34
<i>Вашуленко Оксана.</i> Підручник з навчання грамоти у контексті сучасних освітніх завдань.....	38
<i>Веремієнко Вадим.</i> Побудова віртуального навчального середовища навчального закладу.....	43
<i>Волошина Галина.</i> Виховання ціннісного ставлення до природи засобами мистецтва.....	45
<i>Волошин Петро.</i> Виховання ціннісного ставлення до природи засобами музичного мистецтва.....	48
<i>Габінська Алла (Габинская Алла).</i> Проблема розвитку конкурентоспособності сучасного педагога.....	51
<i>Газарін Микола, Гомонюк Ірина.</i> Підготовка майбутніх керівників закладів освіти до управління ризиками.....	54

<i>Галузінська Майя, Обміняна Галина.</i> Готовність майбутнього педагога до використання технологій інтерактивного навчання.....	56
<i>Голуб Ніна.</i> Дидактичний інструментарій уроку української мови як засіб модернізації освітнього середовища.....	59
<i>Грітченко Тетяна.</i> Особливості комунікації у дітей із розладами аутичного спектра.....	63
<i>Гупан Нестор.</i> Інтернет як важливий компонент предметного освітнього середовища у навчанні історії.....	65
<i>Дука Тетяна.</i> Формування готовності майбутнього вихователя до роботи з художньою літературою.....	68
<i>Дячук Павло, Перфільєва Людмила.</i> Педагогічні аспекти феномену здоров'я	71
<i>Іванова Вікторія.</i> Структура сучасної дошкільної освіти у Великій Британії.....	75
<i>Івлева Надія, Жадабаєва Женар (Ивлева Надежда; Жадабаева Женар).</i> Современные подходы и технологии организации учебного процесса в Казахстане.....	78
<i>Ищенко Людмила; Тетяна Журавко.</i> Створення мовленнєвого освітнього середовища в закладі дошкільної освіти.....	80
<i>Залізняк Алла.</i> Педагогічна практика у процесі формування особистості педагога-вихователя.....	82
<i>Кайдалова Лідія.</i> Особливості підготовки магістрів освітніх, педагогічних наук за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи».....	85
<i>Каленич Альона, Перепелюк Тетяна.</i> Критерії готовності вчителів до запобігання та розв'язання конфліктів у професійній діяльності.....	88
<i>Карнаух Леся.</i> Сучасний погляд на проблему збереження життя і здоров'я дітей дошкільного віку у соціальному середовищі.....	89
<i>Коберник Галина.</i> Едукаційне середовище – основний фактор становлення гуманних взаємин школярів.....	92
<i>Коберник Олександр.</i> Професійний саморозвиток викладачів в освітньому середовищі педагогічного університету.....	94
<i>Коблик Віталій.</i> Ціннісна сфера особливостей виховної роботи у закладі вищої освіти	97

<i>Коломієць Наталія, Резніченко Ірина.</i> До питання про професійну компетентність педагогів закладів позашкільної освіти.....	100
<i>Колонтасівська Світлана.</i> Софія Русова про фізичне виховання дітей.....	103
<i>Комар Ольга.</i> Вимоги до підготовки вчителя початкової школи у Польщі.....	106
<i>Косянчук Сергій.</i> Соціальні детермінанти реалізації комплексу технологій профільного навчання.....	110
<i>Котлова Людмила.</i> Виховання чесності у дітей: історичний аспект.....	113
<i>Кравчук Неля.</i> Формування стресостійкості майбутніх психологів: практичний аспект.....	115
<i>Кривда Валентина.</i> Фізичне виховання дітей на засадах історичної спадщини українського народу.....	118
<i>Кубриш Наталія, Кучеренко Катерина, Олешко Лідія.</i> Фахова підготовка вчителів образотворчого мистецтва в умовах модернізації вищої освіти.....	121
<i>Листопад Наталія.</i> Навчальне забезпечення компетентісно орієнтованого навчання математики у першому циклі НУШ.....	125
<i>Літяга Інна, Ситняківська Світлана.</i> Вивчення дисципліни «Менеджмент соціальної роботи» студентами спеціальності «Соціальна робота».....	127
<i>Левченко Фессалоніка.</i> Методика підготовки вчителя для реалізації компетентісно орієнтованого навчання.....	130
<i>Лемешук Марина.</i> Взаємодія дітей із загальним недорозвиненням мовлення як складова розвитку у єдиному соціально-розвитковому середовищі дошкільного навчального закладу.....	134
<i>Лоюк Оксана.</i> Створення розвивального освітнього середовища початкової школи: психолого-педагогічні чинники.....	136
<i>Люц Анастасія.</i> Управління творчим потенціалом особистості у процесі навчальної діяльності.....	139
<i>Максимук Лариса, Левонюк Лариса (Максимук Лариса, Левонюк Лариса).</i> Методологические подходы к иноязычной профессиональной подготовке в ВУЗЕ.....	142

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА ЗАСАДАХ ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В основі професійної діяльності сучасного педагога лежить головна його функція – керівництво процесами розвитку, навчання, виховання та формування підростаючої особистості. Вивчаючи історію будь-якого народу, практично неможливо залишити поза увагою діяльність людей, яка була спрямована на загартування, зміцнення здоров'я, заохочення до ведення здорового способу життя та виконувала важливі соціальні функції і є невід'ємним складником національної культури. Кожний народ має свою, побудовану на традиціях, ментальності, способі життя систему фізичного вдосконалення, яка є важливим показником загальної культури того чи того народу, рівня його розвитку та середньої тривалості життя.

Формування особистості – неперервний і виключно складний процес, де діє багато факторів, на основі яких розкриваються потреби, інтереси, нахили, здібності, характер, а також здоров'я, працездатність і тривалість життя. Провідною метою виховання залишається ідеал різнобічно розвиненої особистості, що йде з глибини віків. Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які включають у себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, правову, трудову, фізичну, екологічну, громадянську культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Людська діяльність дуже різноманітна і серед багатьох її видів головне місце посідає фізична культура. Фізична культура – це частина загальної культури, сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства в галузі фізичного вдосконалення людини, накопичених у процесі суспільно-історичної практики. Кінцевий результат фізичної культури визначається загальним станом здоров'я народу, фізичними можливостями та довголіттям.

У процесі історичного розвитку створюються спеціальні

наукові та матеріально-педагогічні цінності фізичної культури, що відображаються в нагромадженні знань про фізичну природу людини, виданні науково-методичної літератури, будівництві спортивних споруд, виготовленні спортивного інвентаря тощо.

Фізична культура – невід’ємний елемент загальної культури особистості. Повноцінний фізичний розвиток особистості, сформованість її фізичних здібностей, зміцнення здоров’я, гармонії тіла і духу людини і природи – основа фізичного виховання.

Фізична культура в Україні своїм корінням сягає в далекі праукраїнські часи. Свій онтогенез український народ веде від слов’ян, людей великого зросту і досконалого фізичного розвитку. Ось як писав про антів історик Прокопій Кесарський: «Усі ці люди високі на зріст і надзвичайно сильні» [3, С. 516].

Кожен народ упродовж тисячоліть виробив свої національні види вправ і рухливих ігор. Фізична культура, як і будь-яка інша, завжди національно своєрідна. Що стосується української, то вона сягає корінням часів Київської Русі. Тут були напрацьовані прекрасні методи вишколу, загартування дітей, формування воїнського лицарства і мужності. Живучи серед войовничих народів, стародавні слов’яни особливу увагу зосереджували на військово-фізичному та патріотичному вихованні молоді. Традиційні засоби і форми фізичної культури українців отримали свій подальший розвиток в часи існування Київської Русі. Поступово починається складатися досить чітка система фізичного, психофізичного та патріотичного виховання дітей і молоді. Основою цієї системи стало «Поучення» (1117 р.) Володимира Мономаха, яке є видатною пам’яткою староруської педагогічної думки, в якій вперше викладено глибокі судження про основні принципи навчання та виховання дітей. Разом з тим В. Мономах у «Поученні» подав універсальну систему ведення здорового способу життя, що була спрямована на виховання в дітей та молоді міцного здоров’я (в широкому розумінні цього слова), забезпечувала підготовку їх до трудової і військової діяльності. Ця система включала: продуктивну, трудову діяльність, психічне здоров’я, оптимальну рухову активність, загартування, раціональне харчування, особистісну гігієну [4].

Вершиною національного фізичного виховання, самовдосконалення тіла і духу, формування патріотизму була епоха Запорізької Січі. Тут сила і витривалість, тілогартування у повсякденному житті і військових справах проходили в постійних

іграх, забавах, танцях, змагальних вправах тощо. Таким чином, склалася система фізичної культури запорізьких козаків. Ця система, що увібрала в себе весь багатотисячолітній досвід, стала однією з найдосконаліших систем підготовки воїнів тодішньої Європи. Але козаки навчились не лише майстерно володіти зброєю, бути спиритними, відважними, кмітливими, витривалими в далеких походах і жорстоких боях, а й формували в собі волелюбний, патріотичний, національний дух українців та козацько-лицарську духовність, що й складало основи української козацької педагогіки. Важко переоцінити те велике освітнє і практичне значення системи фізичного загартування запорізьких козаків, що було частиною комплексної і цілісної системи військово-патріотичного виховання.

На жаль, чимало компонентів цієї системи на сьогодні загублено і забуто. Тому вивчення цих вправ, динаміки і структури їх техніки дасть можливість модернізувати процес фізичного вдосконалення дітей – доповнити елементами козацької гімнастики фізкультурні свята, розваги та ігри, що проводяться з дітьми, а також збагатити сценарії театралізованих свят із використанням козацької тематики.

Основні виховні завдання дошкільної освіти і загальноосвітньої школи – включають і фізичне вдосконалення: розвиток потреби у здоровому способі життя – озброєння знаннями про роль фізичної культури в житті людини, фізичне і психологічне загартування, вироблення інтелігентного й відповідального ставлення до власного здоров'я, гармонійний розвиток духовного, соціального, інтелектуального, фізичного та психічного здоров'я.

Аналіз спадщини тіловиховання запорізьких козаків дає можливість застосування її елементів в освітньому процесі дошкільної та шкільної освіти. Адже виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої цінності, формування гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, зміцнення фізичного і психічного здоров'я є одним із пріоритетів національної освіти. Цю споруду можна зводити лише на міцному фундаменті історичної спадщини українського народу.

Список використаних джерел

1. Кузь В. Г. Українська козацька педагогіка і духовність. Умань. 1995. 114 с.
2. Поліщук О. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів із фізичного виховання дошкільників: навч.-метод. посібник. Умань : ВПЦ «Візаві». 2018. 142 с.
3. Січинський В. Чужинці про Україну. Київ: Довіра. 1992.
4. Цьось А. В. Система здорового способу життя в «Поученні» Володимира Мономаха. *Педагогіка і психологія*. 1998. № 2. С. 208–216.